

Twée leerlijnen mondeling Nederlands (NT2)

‘Wat eet jij?’

Binnen de alfabetisering NT2 is er is al enige jaren grote behoefte aan materialen voor luisteren en spreken. Docenten aan verschillende ROC's hebben zelf leerlijnen en leermiddelen ontwikkeld. Sommigen van hen hebben dit materiaal ter beschikking gesteld van collega-docenten of zijn bezig dit te doen. Hieronder vindt u de stand van zaken van twee projecten: het project van het ID college in Alphen a/d Rijn en het materiaal van het Mondriaan college in Den Haag.

Spreek Actief!

Leny van Rossenberg en Ank Hilderink /
ID College, Alphen a/d Rijn

De nieuwe leergang die aan het ID college in Alphen a/d Rijn wordt ontwikkeld, gaat *Spreek Actief!* heten. *Spreek Actief!* is geen complete NT2-leergang, maar een deelleergang die zich richt op de vaardigheden luisteren en spreken. *Spreek Actief!* is geschreven voor volwassenen anderstaligen die niet zijn gealfabetiseerd in het Latijnse schrift, maar is ook geschikt voor andersalfabeten en langzaam lerende anderstaligen die in hun eigen land enkele jaren naar school zijn geweest. *Spreek Actief!* bestaat uit een voorprogramma en drie rondes. Het voorprogramma is bedoeld als een kennismakingsperiode. Het echte werk gaat gebeuren in drie rondes, die cyclisch opgebouwd zijn rond thema's.

Het voorprogramma

Deelnemers aan het voorprogramma spreken en verstaan nog vrijwel geen Nederlands. Aangezien zij niet of nauwelijks naar school zijn geweest, missen zij vaak de vaardigheden om met succes te kunnen leren. Tijdens het voorprogramma maken de deelnemers

kennis met een schoolse situatie, leren zij de meest relevante omgevingswoorden en krijgen zij enkele korte, functionele dialogen aangeboden. Ook wordt een begin gemaakt met vaardigheden als het begrijpen van eenvoudige opdrachten, klokkijken, tijdsbegrippen hanteren en het begrijpen van instructietaal die noodzakelijk is bij het leren lezen en schrijven. Het voorprogramma bestaat uit drie blokken van elk vijf weken van tien uur les per week, verspreid over vier dagdelen. In de vijfde week wordt de leerstof getoetst.

De praktijk

Tijdens het voorprogramma leren de deelnemers al korte, eenvoudige, grammaticaal correcte zinnen te gebruiken. Aangezien het van groot belang is, dat de deelnemers het spreken daadwerkelijk oefenen, wordt tijdens de les gebruikgemaakt van activerende werkvormen. De deelnemers krijgen bijvoorbeeld de opdracht om te achterhalen wat elke deelnemer eet. Om de verkregen informatie vast te leggen wordt gebruikgemaakt van een werkblad. Daar deelnemers in deze fase van het leertraject nog niet kunnen lezen en schrijven, maken we gebruik van plaatjes van verschillende soorten fruit en

fotootjes van de deelnemers. Elke deelnemer krijgt een plaatje met daarop één van de vruchten van het werkblad. Vervolgens lopen alle deelnemers rond in het lokaal en vragen aan elkaar: "Wat eet je?" De deelnemers antwoorden, afhankelijk van het plaatje dat zij gekregen hebben, met een correcte zin: "Ik eet een banaan / sinaasappel / peer". Door middel van een kruisje noteren de deelnemers het antwoord op het werkblad (zie kader). Nabespreking kan plaatsvinden met de hele groep of in kleine groepjes.

De Rondes 1, 2 en 3

In deze rondes is de leerstof geordend rondom de thema's: boodschappen, kleding, gezondheid, school en werk, wonen, verkeer en vervoer. Elk thema bestaat uit de onderdelen: woordenschat, dialogen, een taalriedel, een buitenschoolse opdracht en televisielessen. Daarnaast worden in elk thema verschillende grammaticaal correcte zinnen aangeboden. In Ronde 2 wordt in de eerste week van elk thema de stof van Ronde 1 herhaald, alvorens een begin wordt gemaakt met de nieuwe stof. Ook in Ronde 3 vindt in de eerste week van elk thema herhaling van de reeds aangeboden stof plaats, voordat begonnen wordt

			
Sidegeh	×		
Zakya			
Maryam		×	
Qabila	×		
Waghma			×
Hawa		×	

met de nieuwe stof. Aan het einde van elke ronde, na de zes thema's, volgt steeds een herhalingsperiode. Er wordt dan geen nieuwe stof aangeboden, maar alle grammaticaal correcte zinnen uit de voorgaande thema's worden herhaald. Het uiteindelijke resultaat van de herhalingsperiode is een 'spreekbeurt' door alle deelnemers. Aan elk thema en aan de herhalingsperiode wordt vijf weken gewerkt. Per week worden vier lessen van vijf kwartier gegeven. De vijfde week van elk thema is een toetsweek. Dit geldt ook voor de herhalingsperiode waarin de aangeboden leerstof van de voorgaande vier weken wordt getoetst. Wordt er volgens deze indeling gewerkt, dan beslaat elke ronde één cursusjaar.

De praktijk

Van alle woorden die de deelnemers moeten leren, zijn plaatjes aanwezig. In elke woordenschatles worden 10 à 15 woorden aangeboden. Het uitleggen en aanleren van nieuwe woorden vindt plaats tijdens de les, het inoefenen thuis. Door gebruik te maken van

werkbleden met plaatjes van de aangeboden woorden in combinatie met een cassettebandje zijn de deelnemers niet afhankelijk van geschreven taal. Daardoor is het voor hen ook goed mogelijk vanaf het begin huiswerk te maken. Huiswerk maken is voor deelnemers aan alfabetiseringscursussen geen vanzelfsprekendheid. De docent zal binnen de lessen voldoende aandacht moeten schenken aan het belang van huiswerk om te bewerkstelligen dat alle deelnemers ook daadwerkelijk de opdrachten thuis uitvoeren.

Kenmerken van deze leerlijn

In deze leerlijn worden luisteren en spreken zelfstandig aangeboden en geoefend zonder gebruik te maken van lezen en schrijven. Aan beide vaardigheden wordt vanaf het begin gewerkt, waarbij gestreefd is naar een functioneel en zinvol taalaanbod. Vanaf het begin ook wordt geoefend met spreken in gestuurde productietaken. Daarbij dient de productie van deelnemers grammaticaal correct te zijn. Van de deelnemers wordt verlangd woordenschat, dialogen en taalriedels thuis in te oefenen. Vanaf het begin wordt ook gewerkt met de principes van *leren leren* zodat deelnemers zich bewust worden van hun eigen verantwoordelijkheid ten aanzien van het leerproces. Door de combinatie van theorie en praktijk worden de deelnemers gestimuleerd om het geleerde in de praktijk te brengen. Dat gebeurt door middel van buitenschoolse opdrachten, die van strak gestuurd in het begin veranderen in open opdrachten onder begeleiding van de docent. Activerende werkvormen zorgen voor een actieve spreek- en luisterhouding. Televisielessen zijn structureel ingebouwd in het programma. Na het doorlopen van deze leerstof

kan niveau 2 van het Raamwerk NT2 bereikt worden.

Begin september verwacht men het materiaal klaar te hebben.

Informatie: lrrossenberg@idcollege.nl

Van StartEn Nu Verder!

Susanna Strube en Rob Bertsch /
Mondriaan Stadscollege, Den Haag

Van Start en *En Nu Verder 1* vormen de eerste delen van het alfabetiseringstraject voor de mondelinge vaardigheden dat ontwikkeld wordt aan het Mondriaan Stadscollege in Den Haag. Het programma is geschikt voor analfabeten en beginnende laagopgeleide cursisten (KSE 1). *Van Start* en *En Nu Verder 1* zijn al eerder verschenen in beperkte oplage, maar zijn nu geheel herzien en van nieuw geluidsmateriaal en van leerstofafhankelijke toetsen voorzien. Aan *En Nu Verder 2* wordt gewerkt. Het eerste thema (Gezondheid) is klaar. Het geheel bestrijkt circa 200 uur les. De eindtermen daarvan zijn gericht op Gesprekken niveau 1A van het Raamwerk NT2 en de inhoud sluit aan op niveau 1 van de Blokkendoos.

Uitgangspunten en kenmerken

Het programma gaat uit van de communicatieve benadering waarin de functionele communicatie in het dagelijks leven centraal staat. Voor mondelinge werkvormen is daarom een belangrijke plaats ingeruimd. De nadruk ligt op het kunnen gebruiken van taal op een effectieve en adequate wijze in reële situaties. Schriftelijke oefeningen zijn in het begin hoofdzakelijk motoriekoefeningen, maar in de loop van het programma wordt het schrift toegepast in functionele oefeningen zoals het schrijven van de eigen

naam en het herkennen van data. Omdat het leren in een schoolse situatie plaatsvindt, wordt er ook aandacht geschonken aan studievaardigheden die van belang zijn in het leertraject, waaronder: het omgaan met gedrukt materiaal, het maken van oefeningen op schrift en het luisteren naar een bandje in combinatie met een boek. Suggesties voor extra ondersteuning bij het leren in de vorm van video en buitenschools leren zijn in het programma opgenomen.

Het programma is opgebouwd volgens de drieslag van het VUT-model en het ABCD-model van Neuner. Thema's zoals kennismaken, vervoer, sociale contacten en gezondheid keren steeds terug met uitbreiding en verdieping. In *Van Start* en *En Nu Verder* wordt gebruikgemaakt van een luisterboekje. In dit boekje wordt de essentie van iedere les door middel van plaatjes weergegeven. Bij het luisterboekje hoort een cassettebandje. Op die manier kunnen de cursisten de les thuis (of in het OLC) nogmaals zelfstandig beluisteren. Het bandje begeleidt de cursist van oefening naar oefening en van bladzijde naar bladzijde. Iedere bladzijde wordt aangekondigd met een kort muziekje en het eind van iedere les met een langer muziekje. Bij het horen van het muziekje weet de cursist dat hij de bladzijde moet omslaan. Naast het luisterboek heeft *Van Start* ook een oefenboek voor de cursisten waarin al de verwerkingsoefeningen staan. Voor ieder thema is er een apart oefenboekje. *En Nu Verder 1* bouwt voort op de opgedane kennis en vaardigheden die in *Van Start* zijn geïnitieerd. Het luisterboek en het oefenboek zijn samengevoegd in een werkboek. Er zijn minder verwerkingsoefeningen in opgenomen, maar meer luisterteksten. Twee nieuwe elementen worden aan *En Nu Verder* toegevoegd: een

Thema 4: Gezondheid
Les 3: Kan de dokter vanmiddag even komen?

- * Wat is er?
- Ik heb last van mijn keel.
- * Wat is er?
- Ik heb last van mijn oor.
- * Wat is er?
- Ik heb last van mijn hoofd.
- * Ik ben verkouden.
- * Wat vervelend!
- Zeg dat wel!

Thema 5: Boodschappen
Les 3: Kunt u wisselen?

- * Mevrouw, mag ik u wat vragen?
- Ja hoor.
* Kunt u 1 euro wisselen?
- Sorry, heb ik niet!
- * Meneer, mag ik u wat vragen?
- Ja hoor.
* Kunt u 10 euro wisselen?
- Ja hoor, alstublieft.
* Dank u wel.

Twee korte teksten uit het luisterboekje van *Van Start*. De korte teksten staan op het bijbehorende cassettebandje.

onderdeel *LEREN* en een toets. Het werkboek begint met een bladzijde *LEREN*. Op deze bladzijde wordt met gebruik van plaatjes weergegeven wat er in de les wordt geleerd. Aan het eind van de les kan die pagina er weer bij genomen worden om even te reflecteren op de les: Wat hebben we geleerd? Hoe ging dat? Wat ging goed? Wat was moeilijk?

Toetsing tijdens het leerproces

Aan het eind van ieder deel van *En Nu Verder* kan een spreek- en een luister-toets worden afgenomen. Deze toetsen hebben vooral een ondersteunende functie, om de cursist inzicht geven in het eigen leerproces. De leerresultaten worden op voor cursisten duidelijke manier weergegeven zodat zij iets in handen krijgen wat begrepen wordt (zie Alfa-nieuws, februari 2003). Zij kunnen dan zelfstandig zien hoe zij op de toets presteren en waar de sterke en zwakke punten liggen. Dit geeft de mogelijkheid om te kunnen handelen: waar moet ik meer aan werken? wat is moeilijk voor mij? wat kan ik goed?

In onze toets worden de cursisten in situaties geplaatst die vergelijkbaar zijn met die in de lessen. Zij worden beoordeeld op specifieke kennis zoals woordenschat, maar daarnaast ook op de uit-

voering van een bepaalde taak. Hierin lijkt deze toets veel op de nieuwe spreektoets (onderdeel Gesprekken) van de NT2 Profieltoets Alfabetisering, onlangs ontwikkeld door ICE en beschreven in een vorig nummer van Alfa-nieuws (nr. 4 december 2003). De ICE-toets is echter leerstofonafhankelijk en wordt door de overheid verplicht gesteld aan het einde van het Inburgeringstraject. Daarnaast heeft de toets, zo wordt vermeld in het artikel, een diagnostische functie. Er wordt bekeken welke aspecten van het spreken de cursist beheerst en aan welke hij nog moet werken. Het is jammer dat die toets aan het eind van het leertraject plaatsvindt. Die resultaten zullen dus niet veel effect meer hebben op het leerproces van de cursist. Alleen als er tijdens het leren ook getoetst wordt en feedback gegeven wordt, is het mogelijk dat de cursist daarvan leert. We verwachten dat cursisten die werken met *En Nu Verder* al eerder profijt hebben van deze manier van toetsen en beter voorbereid zijn op de spreektoets van de Profieltoets Alfabetisering.

Informatie: Susanna Strube:

svenemastrube@freeler.nl

Zie ook de rubriek Signalementen